

SHB/UKB-Netwerkdag 11 juni 2026

Innovatie door samenwerking

Hoe gedeelde uitdagingen leiden tot nieuwe kansen

De gezamenlijke netwerkdag van SHB en UKB draait om wat ons verbindt. Hoewel hogeschool- en universitaire bibliotheken verschillen in context en schaal, delen zij fundamentele uitdagingen: de transitie naar open, de impact van AI, vraagstukken rond digitale soevereiniteit en de ontwikkeling van professionele competenties.

Tijdens deze dag verkennen we hoe we vanuit deze gedeelde opgaven strategisch kunnen samenwerken om innovatie te versnellen, kennis te bundelen en duurzame oplossingen te ontwikkelen die het hele veld versterken.

Keynote: Wat dialoog van ons vraagt, door Frank Kupper

We leven in een onrustige wereld. Polarisatie en conflict zetten de relatie tussen wetenschap en samenleving verder onder druk. Het lijkt steeds moeilijker om een goed gesprek te voeren over sensitieve of controversiële onderwerpen. Tegelijkertijd is voor de complexe uitdagingen van onze tijd niet alleen een antwoord van de wetenschap nodig, maar ook de inbreng van andersoortige kennis en perspectieven. Dat vraagt om dialoog. Tijdens deze keynote ontdek je in een mix van filosofie, denkoefeningen en praktijkvoorbeelden wat het betekent om echt in dialoog te gaan. Je ervaart wat de dialooghouding van je vraagt. Samen onderzoeken we wat een bibliotheek voor de dialoog kan betekenen.

Dr. Frank Kupper is filosoof, facilitator en theatermaker. Hij werkt bij de Universiteitsbibliotheek van de Vrije Universiteit Amsterdam aan de dialoog tussen onderzoek en samenleving.

Kennissessies

Open onderwijs en wetenschap

Kennissessie 1: Open als service versus open als cultuur

Bibliotheken zijn actief en succesvol in het ontwikkelen van diensten op het gebied van Open Access en Open Education. Denk aan Read & Publish deals, de invoering van Taverne en ondersteuning bij het delen van open leermaterialen. De rol van de bibliotheek was lange

tijd voornamelijk faciliterend. De laatste jaren zien we een verschuiving: bibliotheekmedewerkers zijn in toenemende mate ook actief in strategische en adviserende rollen. Daarmee verandert het beeld van de bibliotheek: van dienstencentrum naar innovatiecentrum en van ondersteuner naar partner.

Hoe is de verschuiving naar open zichtbaar binnen jouw instelling? Wie draagt de verantwoordelijkheid voor Open Access en Open Education? Hoe loopt de samenwerking tussen dienstverlening en strategie en tussen de werkvelden Open Access en Open Education? Waar ben je trots op en wil je graag delen met andere instellingen en waar loop je tegenaan en hoor je graag van anderen hoe ze het hebben opgepakt?

In deze sessie gaan we hierover met elkaar in gesprek. We bespreken Open Access én Open Education en verkennen wat het zou betekenen als de bibliotheek niet alleen faciliteert, maar ook een rol pakt in het stimuleren van een open cultuur. Wat vraagt dat van jou, van je team, en van de rest van de organisatie, strategisch, praktisch en menselijk?

De sessie is relevant voor iedereen binnen de bibliotheek: of je nu werkt aan dienstverlening, beleid of strategie. Cultuurverandering vraagt om een gezamenlijke inspanning. Neem je eigen ervaringen mee; die vormen een uitgangspunt voor ons gesprek.

Gespreksleiders: Arjan Schalken (SURF) en Michiel de Jong (HAN en Npuls)

Kennissessie 2: Auteursrecht

In deze sessie behandelen Erna Sattler (UB Leiden), Monique Dikboom (UB Groningen) en Cynthia Halfwerk (Saxion) auteursrecht in de context van open onderwijs en open wetenschap. Aan bod komen auteursrecht in het algemeen, ondersteuning bij Open Access publiceren, en het delen van materiaal via Edusources en Creative Commons.

AI en informatievaardigheden

Kennissessie 3: Informatievaardigheden onderwijzen in het AI-tijdperk

Wat is de impact van AI op informatievaardigheden? Moeten we allemaal aan de prompting-workshops of kunnen we (ook) voorbouwen op onze 'traditionele' expertise? En hoe geven we dit een plek in het onderwijs?

Josien Boetje presenteert het DIPS model: een competentiemodel voor AI-informatievaardigheden. Daarnaast geeft zij een demo van de chatbot KRITIKOS, die studenten helpt te reflecteren op het gebruik van AI bij het vinden en toepassen van wetenschappelijke informatie.

Josien Boetje is onderzoeker en lerarenopleider op het gebied van digitale informatievaardigheden en kritische AI-geletterdheid. Ze is initiatiefnemer en kernonderzoeker van CARE (Critical AI in Research and Education), uitgeroepen tot onderzoeksteam van het jaar 2025. Samen met de HU Bibliotheek en HvA ontwikkelt ze [KRITIKOS](#), de chatbot die geen antwoorden geeft, maar juist kritische vragen stelt.

Kennissessie 4: KRITIKOS: je digitale reflectiepartner bij AI-gebruik

Maak kennis met KRITIKOS: een digitale reflectiepartner die gebruikers helpt om bewust en kritisch om te gaan met generatieve AI. Vanuit één startpunt nodigt KRITIKOS je uit om stil te staan bij de vraag: 'waarom gebruik ik hier AI?'

Vervolgens kun je kiezen voor twee vormen van ondersteuning: hulp bij het analyseren en formuleren van een prompt, of hulp bij het beoordelen van de kwaliteit van AI-output en bronnen.

In deze workshop krijg je een korte demo, ga je zelf met de tool aan de slag en verkennen we hoe bibliotheken met dit soort tools kunnen bijdragen aan AI-geletterdheid en het maken van bewuste informatiekeuzes in de eigen praktijk.

Een initiatief van Bibliotheek HU, Bibliotheek HvA/UvA en het HU-onderzoeksproject KRITIKOS door: Harrie van der Meer (HvA), Daan Ornee (HU), Frederique Leopold (HU)

Kennissessie 5: Datavaardigheden, waarom, hoe en wat?

De subwerkgroep Data Literacy van de werkgroep Information Literacy presenteert een update van hun recente activiteiten en resultaten.

De werkgroep heeft competenties voor datavaardigheden opgeteld en werkt momenteel aan een taxonomie datavaardigheden. Zodra deze taxonomie definitief is, wordt bestaande leermaterialen verzameld en wordt gekeken voor welke competenties nieuw materiaal ontwikkeld moet worden.

Tijdens de sessie gaat de werkgroep graag met het publiek in gesprek over de rol van de bibliotheek bij het ontwikkelen van lesmateriaal en de inbedding van datavaardigheden binnen de eigen instelling.

Workshop door: Leonie Kamminga (WUR), Mariska Joan Schouten (HR) en Jolien Scholten (VU).

Digitale soevereiniteit

Kennissessie 6: Digitale soevereiniteit bij Nikhef

Het Nationaal Instituut voor Subatomaire Fysica (Nikhef) heeft afgelopen jaren bewust gekozen om de ICT-omgeving niet naar de cloud te migreren, maar om zelf deze diensten aan te blijven bieden.

In deze workshop gaat Ronald Starink kort in op het onderzoek en de samenwerkingen van Nikhef en hoe die hebben geleid tot de keuze om zelf de kantoorautomatisering en email te blijven aanbieden. Wat betekent dat voor onze gebruikers en hoe kunnen zij, zowel intern als extern, samenwerken met anderen? Wat betekent deze keuze voor de ICT-afdeling? En hoe digitaal soeverein zijn we eigenlijk? Tenslotte kijken we naar de plannen voor de toekomst.

Kennissessie 7: Digitale Soevereiniteit: wat betekent dit voor ons?

Om dit soort transitie succesvol te laten verlopen, is samenwerking essentieel. In deze sessie licht Corno Vromans (SURF) een aantal initiatieven toe die laten zien dat Nederland hierin volop in beweging is.

Zo is vanuit Universiteiten van Nederland (UNL) de commissie *Digitale Autonomie Universiteiten* gestart. Deze commissie onderzoekt hoe Nederland digitaal soeverein kan worden en wat dit betekent voor onder andere het bibliotheekwerk.

Tijdens deze sessie gaan we hierover met elkaar in gesprek: wat betekent deze ontwikkeling concreet en hoe kun je je hier als medewerker van een universiteits- of hogeschoolbibliotheek op voorbereiden?

Kennissessie 8: Digitale soevereiniteit in publieke communicatie

Waag Futurelab werkt samen met een brede coalitie van partijen aan de transitie naar alternatieve sociale media-platformen. Steeds meer organisaties ervaren dat de meerwaarde van communicatie via big tech-platformen afneemt, terwijl de problemen toenemen. Daarom groeit in diverse sectoren de behoefte om te verkennen hoe we kunnen communiceren via platforms waar publieke waarden beter gewaarborgd zijn.

Sander van der Waal, Research Director bij Waag, licht toe sectoren zoals media, publieke organisaties en overheden experimenteren met nieuwe oplossingsrichtingen.

Ook de Rijksuniversiteit Groningen is hier actief mee bezig. Babette Knauer, teamleider Communicatie bij de Universiteitsbibliotheek, deelt in deze sessie hoe zij praktisch aan de slag zijn gegaan met de Fediverse en wat hun ervaringen zijn. Daarnaast geeft zij concrete tips hoe je hier binnen je eigen universiteitsbibliotheek mee aan de slag kunt gaan.

Professionalisering

Kennissessie 9: Library Basics: best practices

Hoe zet je een sterk opleidingsinitiatief op voor de basisvaardigheden van de bibliotheekprofessional? In deze inspiratiesessie delen we concrete best practices en praktische inzichten.

Aan de hand van een praktijkvoorbeeld van de UB Leiden laat Simone Lammertink (informatiespecialist) zien wat er komt kijken bij het ontwikkelen van een interne *Library Basics*-cursus, training of workshop. Van eerste idee tot uitvoering: welke keuzes maak je en wat werkt in de praktijk?

Daarnaast gaan Dorien van Mulukom (informatiespecialist onderwijs, Hanzehogeschool) en Ruud Dielen (educatiespecialist, UB Utrecht) in op de rol die SHB/UKB-werkgroepen kunnen spelen bij dit soort initiatieven. Zij introduceren de nieuwe subwerkgroep *Information Literacy Onderwijskundigen* en laten zien hoe deze werkgroep instellingen en collega's kan ondersteunen bij het opzetten van trainingen.

Wat kun je verwachten?

- Inzicht in het ontwikkelen van een training, workshop of cursus
- Praktische tips voor een efficiënte organisatie
- Inspiratie en lessen uit de praktijk

Kennissessie 10: Library Advanced: co-creatie workshop

In deze interactieve sessie ga je samen met collega's uit het veld aan de slag om je visie en behoeften te delen rondom verdiepende kennismodules en specialistische vaardigheden. Onder het motto Library Advanced krijg je de ruimte om mee te denken over onderwerpen en skills die relevant zijn voor de toekomst van onze beroepsgroep. Centraal staan vragen zoals:

- Welke verdiepende opleidingsmodules zijn het meest nuttig voor de bibliotheekprofessional?
- Welke specifieke kennis en vaardigheden zouden hierin aan bod moeten komen?
- Welke werkvormen en aanpakken zijn het meest effectief voor deze modules?

De workshop wordt geleid door Peter Verhaar (Digital Scholarship Librarian UB Leiden en voorzitter van de UKB-werkgroep Digital Scholarship & Skills). De uitkomsten vormen concrete bouwstenen voor de opzet van een verdiepende kennismodule.

Voertaal

De kennissessies worden in het Nederlands gegeven, maar deelnemers kunnen naar eigen voorkeur zowel in het Nederlands of Engels communiceren. De slides zijn in het Engels.

De netwerkborrel wordt gesponsord door

